

MEDISCH SPECIALISTEN REGISTRATIE COMMISSIE

Besluit van 3 maart 2006 houdende de vaststelling van de beleidsregel die de MSRC bij de beoordeling van verzoeken tot erkenning van opleiders, plaatsvervangend opleiders, stageopleiders en opleidingsinrichtingen in acht neemt, in het bijzonder waar het de indeling van de aios als eerste operateur/ behandelaar bij de voor de opleiding vereiste operaties betreft

(BELEIDSREGEL AIOS ALS EERSTE BEHANDELAAR/OPERATEUR)

De Medisch Specialisten Registratie Commissie (MSRC) van de Koninklijke Nederlandsche Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst (KNMG), in vergadering bijeen op 3 maart 2006;

Gelet op

- de artikelen 1:3, 4:4 en 4:81-4:84 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb);
- artikel 14, tweede lid, onder c van de Wet op de beroepen in de individuele gezondheidszorg (wet BIG);
- de Wet op de geneeskundige behandelingsovereenkomst (WGBO);
- de artikelen 25, 27 tot en met 31 en 34 van de Regeling specialisten geneeskunst van de Koninklijke Nederlandsche Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst (de Regeling);
- Het Kaderbesluit CCMS en de zgn. specifieke besluiten

BESLUIT:

Tot vaststelling van de volgende beleidsregel:

Artikel 1 De aios als eerste behandelaar/operateur

- a. Gedurende de gehele opleiding wordt de verantwoordelijkheid voor (be-) handelingen, uitgevoerd door de aios, gedeeld met de opleider/de supervisor.
- b. Als de aios als eerste behandelaar/operateur optreedt, wordt dat op schrift vastgelegd om zijn rol van eerste aanspreekpunt voor de patiënt, de medische en verpleegkundige staf duidelijk te maken.
- c. Een handeling/een operatie is een gedeelte in een totaal medisch behandeltraject van een patiënt onder leiding van de opleider/de supervisor.
- d. In de status/ het operatieverslag moet vermeld worden wat de aios en wat de supervisor heeft gedaan, waaronder begrepen vastlegging van de informatie voorafgaande aan de (be-)handeling. Dit geldt ook indien de opleider/de supervisor niet bij de handeling/de operatie aanwezig is.
- e. In beginsel kan een folder, waarin vermeld wordt dat patiënten in het betreffende ziekenhuis door artsen in opleiding tot specialist behandeld kunnen worden, volstaan bij de voorlichting van de patiënt.
- f. Als de aios de patiënt voorlicht in een voorbereidend gesprek, bespreekt hij ook zijn beoogde aandeel in de verrichting.

Artikel 2 Bekendmaking

- a. De bekendmaking van deze beleidsregel geschiedt door kennisgeving van de zakelijke inhoud ervan in het officiële orgaan van de KNMG.
- b. De kennisgeving van de zakelijke inhoud in het officiële orgaan van de KNMG als bedoeld in het eerste lid, bevat tenminste de titel van de beleidsregel, de datum van inwerkingtreding van de beleidsregel en informatie over het verkrijgen van de integrale tekst van de beleidsregel.
- c. De tekst van deze beleidsregel wordt op internet geplaatst onder www.knmg.nlT onder Opleiding & registratie/registratiecommissies/MSRC/beleidsregels.

Artikel 3 Inwerkingtreding

Deze beleidsregel treedt in werking met ingang van 1 juli 2006.

Artikel 4 Citeertitel

Deze beleidsregel wordt aangehaald als: Beleidsregel Aios als eerste behandelaar/operateur.

Utrecht, 3 maart 2006

de Medisch Specialisten Registratie Commissie
Voor deze,

prof. dr. P.P.G. Hodiamont, voorzitter MSRC

dr. E.J. Buurke, secretaris MSRC

dr. C.W.G.M. Frenken, secretaris MSRC

TOELICHTING

Algemeen

Tijdens de opleiding verricht de aios patiëntgebonden werkzaamheden. Hij heeft met betrekking tot de patiëntenzorg een eigenstandige zorgplicht. Daarbij is hij er zelf verantwoordelijk voor geen handelingen te verrichten die buiten zijn kennis en vermogens liggen (artikel B.5., eerste lid aanhef en onder m. Kaderbesluit CCMS). De leden van de opleidingsgroep (met inbegrip van de opleider en plaatsvervangend opleider) hebben als verplichting dat zij bij het geven van aanwijzingen aan de aios met betrekking tot de patiëntenzorg rekening houden met de vorderingen en de vakbekwaamheid van de aios (artikel C.4., aanhef en onder b.ii Kaderbesluit CCMS). Met deze uitgangspunten en waarborgen verricht de aios in de loop van de opleiding uiteraard steeds meer zelfstandig medisch-specialistische handelingen waaronder, in heelkundige specialismen, operaties.

Naast het Kaderbesluit CCMS is voor ieder medisch specialisme een specifiek besluit vastgesteld. Een aantal specialismen heeft in hun opleidingseisen expliciet opgenomen dat de aios als eerste operateur een aantal ingrepen moet verrichten. Deze aanvullende opleidingseisen zijn vastgelegd in het specifieke besluit.

Aanleiding

Bij een visitatie in het kader van een aanvraag tot erkenning als opleidingsinrichting van een opleidingskliniek voor cardio-thoracale chirurgie bleek dat aios weliswaar als eerste operateur de vereiste operaties verrichtten, maar niet als eerste operateur voor deze operaties werden ingedeeld. De vraag kwam naar voren hoe en of een aios als eerste behandelaar/operateur geregistreerd moet worden. Teneinde deze vraag adequaat te kunnen beantwoorden, heeft de MSRC in juli 2005 een werkgroep ingesteld. Leden van deze werkgroep waren: dr. J.H. Hulshof, keel-neus-oor-arts en lid MSRC, dr.R.B.A. van den Brink, cardioloog en lid MSRC, prof.dr. A. Brutel de la Rivière, cardio-thoracaal chirurg en lid MSRC, drs. J.E. Landheer, lid MSRC en dr. E.J. Buurke, secretaris MSRC. Deze werkgroep heeft verslag gedaan van haar bevindingen en aan de MSRC advies uitgebracht. Dit advies is als beleid in haar vergadering van 3 februari 2006 door de MSRC vastgesteld. De overwegingen die tot het advies van de werkgroep hebben geleid, zijn hierna opgenomen.

Artikel 3 Inwerkingtreding

De hoofdregel is dat een besluit (tot vaststelling van een beleidsregel) onmiddellijke werking heeft, voor zover daar in de overgangsbepalingen geen uitzondering op wordt gemaakt. Ook bij deze beleidsregel wordt van deze hoofdregel uitgegaan. Per 1 juli 2006 dienen alle (beoogd) opleiders en opleidingsinrichtingen te voldoen aan de bepalingen van deze beleidsregel. Concreet betekent dit dat na de inwerkingtreding van de beleidsregel

1. voor de eerste maal in te dienen erkenningsaanvragen van opleiders en opleidingsinrichtingen en
2. lopende erkenningen en
3. reeds ingediende of in behandeling zijnde aanvragen tot eerste erkenning
getoetst worden aan de ze beleidsregel.

Ad 1. Voor de toekomstige erkenningsaanvragen hoeft inwerkingtreding per 1 juli 2006 niet bezwaarlijk te zijn. Immers, de beoogd opleider en opleidingsinrichting kunnen zich tijdig op de beleidsregel instellen.

Ad 2. Ditzelfde geldt voor lopende erkenningen, met dien verstande dat zij niet eerder dan per 1 juli 2006 aan de bepalingen van de beleidsregel moeten voldoen. Of zij daar per genoemde datum aan voldoen, wordt bij de eerstvolgende visitatie in het kader van een hernieuwde aanvraag, getoetst.

Ad 3. Gelet op de inhoud van de beleidsregel is de gehanteerde invoeringstermijn redelijk. Ook voor de ten tijde van de inwerkingtreding ingediende of in behandeling zijnde aanvragen tot eerste erkenning. Zij moeten in staat worden geacht om zich tijdig op deze beleidsregel in te kunnen stellen, dat wil zeggen om de gestelde bepalingen per 1 juli 2006 na te komen en uit te voeren. Overigens, dat hier slechts de aanvragen tot eerste erkenning worden genoemd en niet de aanvraag tot hernieuwde erkenning, volgt uit het bepaalde onder 2. Immers, deze laatste aanvragers dienen op grond van het feit dat het een lopende erkenning betreft, met ingang van 1 juli 2006 aan de bepalingen van deze beleidsregel te voldoen.

Overwegingen van de werkgroep ‘De aios als eerste behandelaar/operateur’

Vraagstelling

De vragen spitsen zich toe op mogelijke niet verder omschreven *medicolegale* gevolgen en op de voorlichting van de patiënt ter zake. In dit advies wordt de probleemstelling verbreed tot de vraag hoe om te gaan met de aios als eerste behandelaar van patiënten.

Verantwoordelijkheid

Vastgesteld moet worden, dat gedurende in de gehele opleidingstijd een gedeelde verantwoordelijkheid bestaat, waarbij deze deels bij de aios en deels bij de opleider/supervisor berust. Hoe die verdeling in individuele gevallen is, is afhankelijk van verschillende factoren, waarvan het stadium van de opleiding van de aios een belangrijke is. Het Centraal Tuchtcollege zegt daarover:

“In zijn algemeenheid geldt, dat in een opleidingssituatie de opleider, c.q. één van de andere specialisten betrokken bij de opleiding, handelingen mag overlaten aan een arts assistent in opleiding. In beginsel zijn zowel de opleider als de arts-assistent, beiden ingeschreven in het BIG-register, vatbaar voor tuchtrechterlijke toetsing.

Bij de beoordeling van de vraag welke handelingen in welke fase van de opleiding overgelaten kunnen worden aan een arts-assistent, om verricht te worden onder het toezicht van de opleider, dan wel aan hem overgedragen kunnen worden, waarbij de opleider als achterwacht op afroep beschikbaar is, moet een doorslaggevende rol worden toegekend aan de inschatting die de opleider mag hebben van de ervaring en vaardigheid van de arts-assistent.

Een en ander heeft tot gevolg dat bij aanvang van de opleiding een aanzienlijk deel van de tuchtrechtelijke verantwoordelijkheid voor het handelen van de assistent in opleiding op de schouders van de opleider c.q. de supervisor drukt, terwijl naarmate er meer aan de arts-assistent kan worden toevertrouwd gaandeweg de tuchtrechtelijke verantwoordelijkheid wordt gedeeld tussen opleider/supervisor en arts-assistent, terwijl aan het eind van de opleiding deze verantwoordelijkheid vrijwel geheel op de schouders van de assistent in opleiding is komen te rusten”¹.

Aios als eerste behandelaar van patiënten

Het doen van een verrichting, of het nu een eenvoudige poliklinische handeling of een complete operatie is, blijft een onderdeel van een totaal behandelingstraject van de patiënt onder leiding van een hoofdbehandelaar, de opleider/supervisor. Normaal zal dit traject onderwerp zijn van teamwerk, waarvan de beoogde verrichting een onderdeel is. Of de aios als eerste behandelaar/operateur op een programma vermeld staat, is niet in de eerste plaats bepalend voor medicolegale gevolgen. In de eerste plaats is van belang, dat de opleider/supervisor de aios bekwaam acht voor de verrichting, die van hem/haar verwacht wordt, dat dit ook met diens (in te voeren) portfolio in overeenstemming is en dat de aios zelf zich tot de verrichting in staat acht. Voorts is de vermelding in een verslag in de status of in het operatieverslag van doorslaggevend belang. Hierbij moet nauwkeurig worden aangegeven wat er door wie gedaan is.

Uit een oogpunt van kwaliteit van opleiding zal de aios (zeker naar mate de opleiding vordert) regelmatig als eerste behandelaar moeten optreden en dan ook het eerste contact/aanspreekpunt voor de patiënt moeten zijn. De arts (aios) die een handeling/operatie zal verrichten is de aangewezen de patiënt daarover voor te lichten en het gehele traject rond die handeling te verzorgen, zij het onder supervisie.

Overigens is de kwalificatie ‘eerste behandelaar/operateur’ op voorhand een relatieve. Tijdens de behandeling/operatie doet de aios handelingen zelf, doet onderdelen samen met de supervisor ofwel de supervisor doet delen zelf. Hierin komt bij uitstek de gedeelde verantwoordelijkheid voor het teamwerk tot uitdrukking.

Als consequentie hiervan moet gedurende de gehele opleidingsduur altijd naast de naam van de aios die de handeling/operatie zal verrichten, een naam van een supervisor worden vermeld. Dit geldt ook als de opleider/supervisor niet bij de handeling of operatie aanwezig is. Het begrip ‘supervisor’ werkt twee kanten op: de aios kan en moet zo nodig om supervisie vragen en de supervisor moet of kan zo nodig ingrijpen.

---

¹ Centraal Tuchtcollege voor de Gezondheidszorg, beslissing 2004/035

Informatieplicht aan de patiënt

De patiënt dient geïnformeerd te worden over de mogelijkheid, dat hij niet alleen door de medisch specialist onderzocht of behandeld wordt, maar ook door zijn of haar arts-assistent(e). Geadviseerd wordt dat in opleidingsziekenhuizen een informatiefolder wordt verstrekt, waarin dit wordt vermeld. Uit een uitspraak van het Centraal Tuchtcollege voor de Gezondheidszorg blijkt, dat hiermee volstaan kan worden. Voor nadere details verwijzen wij U naar deze uitspraak². Civielrechtelijk lijkt er strenger te worden getoetst, maar met de genoemde verwijzing in de folder en het voorbereidende gesprek met de aios, waarin zijn aandeel duidelijk wordt, is de patiënt afdoende ingelicht. Voor de patiënt is het belangwekkende informatie wie eerste behandelaar is of wie hem opereert. Als de aios eerste behandelaar/operateur is moet hij tevoren de patiënt voorlichten en naast de technische details van de behandeling aan de patiënt uitleggen dat hij door een team wordt behandeld. Zijn aandeel daarin kan daarbij besproken worden.

---

² Centraal Tuchtcollege voor de Gezondheidszorg, beslissing 2003/204